

מבט לאיראן

20 בספטמבר – 1 באוקטובר 2020

עורך: ד"ר רז צימט

במוקד אירועי השבוע

◀ המעורבות האיראנית בסוריה:

- ◆ דובר הכוחות המזוינים האיראנים אמר בריאיון טלוויזיוני, כי בכוננת איראן לחזק את מערך ההגנה האווירית של סוריה בעקבות הביקור, שקיים רמטכ"ל איראן בדמשק ביולי 2020. עוד ציין הדובר, כי איראן מסייעת, ככל יכולתה, לכל מדינה הניצבת בפני ישראל וארצות הברית, אם כי הסיוע אינו ניתן בחינם בשל הקשיים הכלכליים עימם היא מתמודדת.
- ◆ שר החוץ האיראני, מחמד ג'ואד זריף, הגיע ב-23 בספטמבר 2020 לביקור במוסקבה ודן עם עמיתו הרוסי בהתפתחויות בסוריה. זריף הדגיש, כי טהראן מתאמת את פעולותיה בסוריה עם רוסיה ועם תורכיה במסגרת תהליך אסטנה.
- ◆ שר האנרגיה האיראני קיים שיחת וידאו עם שר המים הסורי במהלכה סיכמו השניים על הקמת ועדה אסטרטגית לצורך מימוש ההסכם לשיתוף פעולה בתחום המים, שנחתם בשנה שעברה בין שתי המדינות.

◀ המעורבות האיראנית בעיראק:

- ◆ שר החוץ העיראקי הגיע ב-26 בספטמבר 2020 לביקור בן יומיים בטהראן, במהלכו נפגש עם בכירי הממשל האיראני. במקביל, הגיעה משלחת צבאית בראשות סגן הרמטכ"ל האיראני לעניינים בינלאומיים לביקור בבגדאד. כמו כן, דיווחו מקורות עיראקים על ביקור, שערך מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, אסמאעיל קאא'ני, בכרבלאא' שבעיראק. ביקורים אלה התקיימו על רקע דיווחים בתקשורת האמריקאית והערבית על איומים, שהועברו לאחרונה על-ידי ארצות הברית לממשלת עיראק בעקבות המשך המתקפות מצד מיליציות שיעיות פרו-איראניות על יעדים אמריקאים במדינה. על-פי דיווחים אלה, איימה ארצות הברית לסגור את שגרירותה בבגדאד כהכנה לפעולה צבאית נגד המיליציות הפרו-איראניות.
- ◆ ביקורת חריגה של עורך העיתון כיהאן כנגד איש הדת השיעי העיראקי הבכיר, איתאללה עלי סיסתאני, עוררה תגובות חריפות בעיראק ובאיראן. העורך מתח ביקורת על סיסתאני בעקבות פגישתו עם שליחת האו"ם לעיראק, במהלכה קרא לפיקוח בינלאומי על הבחירות הצפויות בעיראק בשנה הבאה. בעקבות התגובות הקשות לדבריו, נאלץ עורך כיהאן לפרסם הודעת התנצלות.

◆ ראש לשכת המסחר המשותפת לאיראן ולעיראק הודה כי שיתוף הפעולה הכלכלי והמסחרי בין שתי המדינות נתקל בקשיים גוברים בשל מגפת הקורונה, מדיניות החוץ של ראש ממשלת עיראק והתחרות הגוברת בין איראן למדינות נוספות, בהן סין, תורכיה וערב הסעודית, על ההשפעה בשווקים העיראקים.

המעורבות האיראנית בסוריה

◀ דובר הכוחות המזוינים האיראנים, אבו-אלפצ'ל שכארצ'י (Abolfazl Shekarchi), אמר, כי בכוננת איראן לחזק את מערך ההגנה האווירית של סוריה בעקבות הביקור, שקיים ראש המטה הכללי של הכוחות המזוינים בדמשק ביולי 2020. בריאיון טלוויזיוני לרגל "שבוע ההגנה הקדושה" (לציון פרוץ מלחמת איראן-עיראק) אמר הדובר, כי איראן אינה מקיימת נוכחות צבאית במדינות האזור וכי נוכחותה מתבססת אך ורק על "יועצים". הוא ציין, כי למדינות "חזית ההתנגדות" יש צבא וכוחות משלהם וכי איראן מסייעת להם רק בייעוץ ומניסיונה. איראן מסייעת, לדבריו, ככל יכולתה לכל מדינה הניצבת בפני "המשטר הציוני" ו"המשטר צמא הדם האמריקאי", אם כי הסיוע אינו ניתן בחינם בשל בעיותיה הכלכליות. עוד אמר שכארצ'י, כי איראן העבירה לעם התימני [במשתמע, למורדים החות'ים בתימן] טכנולוגיה בתחום ההגנה, והתימנים ייצרו בעצמם טילים, מל"טים ואמצעי לחימה (פארס, 22 בספטמבר 2020).

אבו-אלפצ'ל שכארצ'י, דובר הכוחות המזוינים האיראנים (פארס, 22 בספטמבר 2020)

◀ שר החוץ האיראני, מחמד ג'ואד זריף (Mohammad Javad Zarif), הגיע ב-23 בספטמבר 2020 לביקור במוסקבה. במהלך פגישתו (24 בספטמבר 2020) עם עמיתו הרוסי, סרגיי לברוב, דנו השניים בעתיד הסכם הגרעין ובהתפתחויות בסוריה. עם הגיעו למוסקבה אמר זריף, כי הסוגיה הסורית מחייבת תיאום מיוחד וכי טהראן מתאמת את פעולותיה בסוריה עם רוסיה ועם תורכיה במסגרת תהליך אסטנה (אירן"א, 24 בספטמבר 2020).

◀ נציג מנהיג איראן בסוריה, איתאללה אבו-אלפצ'ל טבאטבאי'י אשכד'רי (Ayatollah Abolfazl Tabatabai Ashkezari), הצהיר בדרשת יום השישי במסגד זינב בדמשק, כי הנקמה על מותו של קאסם סלימאני, מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, שחוסל על-ידי האמריקאים בינואר 2020, קרובה וכי לאויב צפויים רק השפלה וסבל. נציג המנהיג בסוריה גינה את נרמול היחסים בין ישראל לאיחוד האמירויות ולבחרין ואמר, כי "הבוגדים הטיפשים" צריכים לדעת, שהניצחון האמיתי יושג בשדה הקרב ולא על מדשאות הבית הלבן (פארס, 25 בספטמבר 2020).

◀ בתוך כך, דיווח האתר האיראני חוזה ניוז (Hawzah News, 26 בספטמבר 2020) על סיום כהונתו של נציג המנהיג בסוריה. על-פי הדיווח, יוחלף איתאללה טבאטבאא'י אשכד'רי בחג'ת אלאסלאם חמיד צפאר הרנדי (Hojjat-ul-Islam Hamid Saffar Harandi), ששימש כסגן לענייני תרבות וחינוך בלשכת נציג המנהיג בסוריה.

נציג מנהיג איראן בסוריה, איתאללה אבו-אלפצ'יל טבאטבאא'י אשכד'רי (פארס, 25 בספטמבר 2020)

◀ שר האנרגיה האיראני, רזא ארדכאניאן (Reza Ardakanian), קיים שיחת וידאו עם שר המים הסורי, תמאם רעד (Tamam Ra'ad), ודן עימו במימוש ההסכם לשיתוף פעולה בתחום המים, שנחתם בשנה שעברה בין שתי המדינות. שר המים הסורי הדגיש את הצורך להשתמש בניסיון ובידע של חברות איראניות בשיקום תשתיות המים והביוב בסוריה וקרא להרחבת השתתפותן של חברות איראניות בפרויקטים לטיהור מים בארצו. שני השרים סיכמו על הקמת ועדה אסטרטגית לשיתוף פעולה בתחום המים בראשות סגני שרי האנרגיה והמים של שתי המדינות במהלך השבועיים הקרובים (אילנ"א, 25 בספטמבר 2020).

המעורבות האיראנית בעיראק

◀ שר החוץ העיראקי, פואד חסין (Fuad Hussein), הגיע ב-26 בספטמבר 2020 לביקור בן יומיים בטהראן. במהלך הביקור נפגש שר החוץ עם בכירי הממשל האיראני, בראשם הנשיא חסן רוחאני, שר החוץ, מחמד ג'ואד זרף, מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, עלי שמח'אני, ויו"ר המג'לס, מחמד באקר קאליבאף, ודן עימם בהתפתחויות בעיראק ובאזור, ביחסים בין שתי המדינות ובמימוש ההסכמים, שנחתמו במהלך ביקורו האחרון של ראש ממשלת עיראק, מצטפא אלכאט'מי, בטהראן בחודש יולי האחרון (אירנ"א, 26 בספטמבר 2020).

◀ בפגישתו עם שר החוץ העיראקי אמר הנשיא רוחאני, כי נוכחות הכוחות האמריקאים בעיראק, באפגניסטאן ובמדינות המפרץ הפרסי מזיקה לביטחון האזור וליציבותו וכי חובתה של כל מדינה להוציא את ארצות הברית מהאזור. רוחאני ציין, כי איראן אינה מתערבת בענייניה הפנימיים של עיראק, וקרא להעמקת הקשרים המדיניים, התרבותיים ובמיוחד הכלכליים בין שתי המדינות. שר החוץ העיראקי אמר בעקבות הפגישה, כי סיכם עם הנשיא על הקמת ועדה מיוחדת שתדון במימוש הסכמי שיתוף הפעולה, שנחתמו בין שתי המדינות (תסנים, 26 בספטמבר 2020).

פגישת שרי החוץ של איראן ועיראק (איסנ"א, 25 בספטמבר 2020)

◀ מקורות עיראקים דיווחו (26 בספטמבר 2020), כי מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, אסמאעיל קאא'ני, הגיע לביקור בכרבלאא' שבעיראק. בסרטון וידאו, שהופץ ברשתות החברתיות ובתקשורת האיראנית, נראה קאא'ני בעיר כרבלאא', ככל הנראה בליווי אנשי המיליציות השיעיות העיראקיות. בדיווחים לא נמסר מועד הביקור.

מפקד כוח קדס, אסמאעיל קאא'ני, בביקור בכרבלאא' (מהר, 26 בספטמבר 2020)

◀ משלחת צבאית איראנית בראשות סגן הרמטכ"ל לעניינים בינלאומיים, קדיר נט'אמי (Qadir Nezami), המשמש גם כראש הועדה הצבאית המשותפת לאיראן ולעיראק, הגיעה ב-27 בספטמבר 2020 לבגדאד. במהלך הביקור נפגשה המשלחת עם שר ההגנה העיראקי, ג'מעה ענאד סעדון (Juma Inad Saadoun), ודנה עימו בשיתוף הפעולה הצבאי והביטחוני בין שתי המדינות ובהמשך המערכה נגד דאעש (אירנ"א, 27 בספטמבר 2020).

**פגישת סגן הרמטכ"ל האיראני לעניינים בינלאומיים עם שר ההגנה העיראקי
(אירן"א, 27 בספטמבר 2020)**

◀ ביקור שר החוץ העיראקי בטהראן וביקורי סגן הרמטכ"ל האיראני לעניינים בינלאומיים ומפקד כוח קדס של משמרות המהפכה בבגדאד התקיימו על רקע דיווחים בתקשורת האמריקאית והערבית על איומים, שהועברו על-ידי ארצות הברית לממשלת עיראק בעקבות המשך ההתקפות מצד מיליציות שיעיות פרו-איראניות על יעדים אמריקאים במדינה.

◀ העיתון וושינגטון פוסט דיווח (26 בספטמבר 2020), כי מזכיר המדינה האמריקאי, מייק פומפאו, הזהיר לאחרונה את ממשלת עיראק, כי אם לא תפעל להפסקת המתקפות מצד מיליציות פרו-איראניות נגד מתחם השגרירות ארצות הברית והכוחות האמריקאים בעיראק, תסגור ארצות הברית את שגרירותה בבגדאד. על-פי דיווח באתר העיראקי Iraqi24 (22 בספטמבר 2020), העביר פומפאו לנשיא עיראק, ברהם צאלח, מכתב חריף, שבו הזהיר, כי אם תאלץ ארצות הברית לסגור את שגרירותה ולהסיג את כוחותיה, היא תפעל לחיסול כל מי שהיה אחראי לתקיפות נגד יעדים אמריקאים, ובראשם שתי המיליציות השיעיות הפרו-איראניות גדודי חזבאללה (כתאא'ב חזבאללה) וחבורות אנשי האמת (עצאא'ב אהל אלחק).

◀ ראשי המיליציות השיעיות הפרו-איראניות הגיבו בחריפות לדיווחים בנוגע לאיומי שר החוץ האמריקאי. מזכ"ל תנועת האצילים (אלנג'באא'), אכרם אלכעבי (Akram al-Kaabi), כתב בציוץ בחשבון הטוויטר שלו (25 בספטמבר 2020), כי בכוונת המיליציות השיעיות להמשיך בהתנגדותן לכוחות האמריקאים בעיראק וכי האיומים האמריקאים לא יפחידו אותן והן ימשיכו במאבק עד הניצחון או מות הקדושים. אלכעבי קרא לכל הכוחות הפוליטיים בעיראק לממש את החלטת הפרלמנט העיראקי, שדרש את נסיגתם המוחלטת של הכוחות האמריקאים מעיראק. אחראי הביטחון בגדודי חזבאללה, אבו-עלי אלעסכרי, הגיב, אף הוא, לאיומים האמריקאים וציוץ בחשבון הטוויטר שלו (25 בספטמבר 2020), כי איומיו של פומפאו לא יחלישו את כוחות ההתנגדות, שימשיכו לפעול נגד הכוחות האמריקאים ללא רחם.

◀ איש הדת השיעי, מקתדא אלצדר (Muqtada al-Sadr), קרא, לעומת זאת, להפסקת המתקפות נגד נציגויות דיפלומטיות ומוסדות ממשל בעיראק ולהקמת ועדה ביטחונית, צבאית ודיפלומטית שתחקור מתקפות

אלה המסכנות, לדבריו, את האינטרסים של עיראק (חשבון הטוויטר של מקתדא אלצדר, 25 בספטמבר 2020). גם שני בכירים נוספים במיליציות השיעיות העיראקיות, האדי אלעאמרי ופאלח אלפיאד, גינו את ההתקפות על האמריקאים.

◀ ארגון התעופה העיראקי הודיע על ביטול כלל הטיסות מעיראק לאיראן החל מ-25 בספטמבר ועד 8 באוקטובר 2020 (אירנ"א, 25 בספטמבר 2020). ההחלטה על ביטול הטיסות התקבלה, ככל הנראה, על רקע הגידול בשיעור התחלואה בקורונה באיראן ומאמצי שלטונות עיראק למנוע את הגעתם בדרך האוויר של עולי רגל איראנים לטקסי הארבעין (העלייה לרגל למקומות הקדושים השיעים בעיראק בסיום ימי האבלות על מותו של האמאם השיעי חוסיין), לאחר שמנעו את כניסתם של עולי רגל דרך מעברי הגבול היבשתיים בין שתי המדינות.

◀ עורך העיתון כיהאן, חסין שריעתמדרי (Hossein Shariatmadari), מתח ביקורת חריגה על איש הדת השיעי העיראקי הבכיר, איתאללה עלי סיסתאני, בעקבות פגישתו עם שליחת האו"ם לעיראק, ג'נין הניס-פלאסצ'רט, במהלכה קרא לאו"ם לפקח על הבחירות הפרלמנטריות הצפויות בעיראק בשנה הבאה. במאמר מערכת, שפרסם שריעתמדרי בכיהאן (26 בספטמבר 2020), טען עורך העיתון, כי הקריאה לפיקוח או"ם על הליך הבחירות פוגעת במעמדה של עיראק כמדינה עצמאית וחופשית. שריעתמדרי ציין, כי האו"ם אינו פועל להבטחת שלום העולם, אלא הפך לאמצעי לחץ בשירות ארצות הברית ובעלות בריתה, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בשתיקת הארגון לנוכח "פשעי המשטר הציוני" בפלסטין ובהתעלמותו מתמיכת ארצות הברית ובעלות בריתה בשליט עיראק, צדאם חוסיין, במלחמתו נגד איראן, מכיבוש עיראק ואפגניסטאן על-ידי ארצות הברית, מטבח המוסלמים במיאנמר ובקשמיר, מפשעי ערב הסעודית בתימן ומחיסול קאסם סלימאני ואבו-מהדי אלמהנדס. שריעתמדרי קרא ללשכתו של סיסתאני להוציא הבהרה בנוגע לתוכן פגישתו עם שליחת האו"ם לעיראק, וזאת לנוכח מעמדו הדתי הבכיר בעולם המוסלמי.

◀ דובר משרד החוץ האיראני הביע במסיבת העיתונאים השבועית שלו (28 בספטמבר 2020) הסתייגות מהביקורת, שמתח עורך "כיהאן" על איש הדת השיעי הבכיר, ואמר, כי אין לאפשר לאף אחד לפגוע במעמדם של אנשי דת בכירים, כדוגמת סיסתאני (פארס, 28 בספטמבר 2020). גם הנשיא רוחאני, שר החוץ זריף ומפקד כוח קדס קאא'ני שיבחו את תפקידו של סיסתאני במערכה נגד דאעש ובשמירת עצמאותה של עיראק. בעקבות הביקורת החריפה, שעוררו דברי שריעתמדרי בעיראק ובאיראן, פרסם עורך "כיהאן" (28 בספטמבר) התנצלות פומבית בפני סיסתאני.

◀ ראש לשכת המסחר המשותפת לאיראן ולעיראק, יחיא אלאסחאק (Yahya Al-e Eshaq), התייחס בריאיון לסוכנות הידיעות תסנים (26 בספטמבר 2020), לקשיים הניצבים כיום בפני שיתוף הפעולה הכלכלי בין שתי המדינות. הוא ציין, כי היקף היצוא האיראני לעיראק הגיע בשנה שעברה ל-12 מיליארד דולרים, מתוכם שלושה מיליארד דולרים יצוא חשמל, אנרגיה ושירותים טכניים והנדסאים. לדבריו, מגפת הקורונה והירידה בהכנסות עיראק מנפט הביאו לירידה בהיקף המסחר בין שתי המדינות, אך היקף היצוא האיראני לעיראק צפוי להגיע השנה ליותר מתשעה מיליארד דולרים. ראש לשכת המסחר הודה, כי כינון ממשלתו של מצטפא אלכאט'מי

השפיע לרעה על שיתוף הפעולה הכלכלי בין שתי המדינות, משום שהוא חותר להרחיב את קשרי ארצו עם כל שכנותיה וליצור איזון ביניהן.

**ראש לשכת המסחר המשותפת לאיראן ולעיראק, יחיא אלסחאק
(תסנים, 26 בספטמבר 2020)**

◀ כמו כן, התייחס אלסחאק לתחרות הגוברת בין איראן למדינות נוספות, בהן סין, תורכיה וערב הסעודית, על ההשפעה בשווקים העיראקים. הוא ציין, כי יריבותיה הכלכליות של איראן מצפות לשיפור התנאים הביטחוניים בעיראק כדי להוציא את השווקים העיראקים מידי איראן. הוא התייחס במיוחד לערב הסעודית המודאגת, לדבריו, מהיחסים הכלכליים הטובים בין איראן לעיראק ושואפת להרחיב את נוכחותה בעיראק, למשל בתחום האנרגיה והחשמל. הוא הזהיר גם מפני כוונת מדינות אירופאיות להיכנס לשוק העיראקי, מה שעלול להקשות מאוד על מעמדה הכלכלי של איראן בעיראק. אלסחאק הוסיף, כי הבנקים המרכזיים באיראן ובעיראק מנהלים משא ומתן כדי למצוא דרכים, שיאפשרו להתמודד עם מגבלות הסנקציות הבנקאיות על איראן. עוד ציין הבכיר האיראני, כי עיראק שואפת לצמצם את יבוא הסחורות מאיראן כדי לעודד ייצור עצמי ומעדיפה למקד את קשריה המסחריים עם איראן בעיקר בהשקעות משותפות.

המעורבות האיראנית בזירה הפלסטינית

◀ שגריר איראן באזרביג'אן, סיד עבאס מוסוי (Seyyed Abbas Mousavi), נפגש עם שגריר פלסטין במדינה, נאצר עבד אלכרים (Nasser Abdul Karim). השניים דנו בהתפתחויות באזור, ב"עסקת המאה" של הנשיא טראמפ ובתהליך הנורמליזציה בין ישראל לכמה ממדינות ערב (אילנ"א, 26 בספטמבר 2020).

פגישת שגרירי איראן ופולסטין בבאקו, בירת אזרביג'אן
(אילנ"א, 26 בספטמבר 2020)